Ч. 244 (13.789). Львів, четвер 13. вересня 1934. Pocztowa opłata opłacono ryczałtem. Рік LV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, ІІ. пов.
Конто почт. щадн. 143.922.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно [illegible]·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці і доміп. Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Пригадуємо товаришам членам Союзу Українських Адвокатів, що **Святочна Академія** з приводу ювилею десятиліття існування нашої станової організації відбудеться **в суботу 22. вересня 1934 р.** в годині 11. передполуднем у великій салі „Народнього Дому" у Львові, при вул. Рутовського ч. 22. І. пов.

Опісля того самого дня, 22-го вересня 1934 р. в годині 4. пополудни відбудуться **Загальні Збори** членів Союзу Українських Адвокатів у Львові в салі „Української Бесіди" у Львові при вул. Рутовського ч. 22, І. пов.

Приявність у с і х членів Союзу Українських Адвокатів обовязкова. 300

Загальна служба праці в Німеччині.

Як повідомляють з Берліна, з днем 1. січня 1935. р. в Німеччині буде обовязувати загальна служба праці. Кожний громадянин з укінченням 17 року життя мусить перебувати обовязково в таборах праці, де мусить відбути теж військовий вишкіл. В Берліні надіються, що тим способом 550.000 людей буде вишколених що року на вояків.

На нац.-соц. конґресі провідник праці Гірль виголосив промову, в якій заявив м. ін., що нац.-соц. добровольчі кадри праці були організаційними рямцями для переведення загального обовязку служби праці. Ті кадри вишколили провідників і персонал та спопуляризували ідею служби праці. Німецька молодь дала тепер зразок, як сповняти почесний обовязок праці в службі народу. Німецький нарід є духово і морально дозрілий до ведення загального і рівного обовязку служби праці. Чекаємо, сказав промовець, тільки на приказ вождя, який визначить відповідну до того хвилину

Німецький голос у справі східного пакту.

ПАРИЖ, 10. 9. ПАТ. Аґенція Аваса повідомляє з Льондону, що шарж д'афер німецької республики передав сьогодні в анґлійському міністерстві закорд. справ меморандум, що містить заввагн німецького уряду в справі східного пакту взаїмної допомоги. Офіціяльні кола в Льондоні здержуються покищо від інформування про зміст німецької ноти. Одначе можна здогадуватися, що нота не відкидає ані не приймає проекту, та що висуває деякі застереження

КІНЕЦЬ НІРНБЕРҐСЬКИХ НАРАД.

НІРНБЕРҐ, 11. 9. ПАТ. Цілотижневі паради і маніфестації з приводу партійного конґресу скінчилися вчора вечірньою дефілядою Райхсвери перед кватирою канцлера Гітлера, який опісля виголосив велику промову. Він ствердив, що німецький нарід чується щасливим, що дістав уряд авторитету, який стоїть понад всякими групами. Обговорюючи ролю партії, канцлер ствердив, що вона залишиться незломною в тактиці, еластичною і здібною пристосовуватися. Вкінці заявив, що надією націонал-соціялістичної партії є молодь.

Напади на манджурських залізницях.

МОСКВА, 10. 9. ПАТ. Як повідомляє совітська преса, завзята кампанія харбінських часописів проти Совітів тревае дальше. „Время" каже, що бандити, які напали на потяг ч. 11., дістали японські кріси зі штабу Бліхера, як це зізнали зловлені хунхузи. Представник японського міністерства війни мав заявити, що зізнання арештованих совітських залізничників потверджують існування совітської змови на залізниці, причому мав накликувати до дальших арештувань серед вищих залізничих урядовців. Совітська преса кваліфікує повищі погрози як „нікчемну кампанію".

Перед лікв'дацією страйку в Америці.

ВАШИНҐТОН, 11. 9. ПАТ. Страйковий комітет робітників ткацького промислу рішив продовжити на 24 години речинець вигаснення пропозиції арбітражу. Як відомо, останній речинець приняття арбітражу, запропонований предсідником страйкового комітету Ґорманом, вигас учора вечором.

САБОТАЖ НА ІРЛЯНДСЬКИХ ЗАЛІЗНИЦЯХ.

ЛЬОНДОН, 11. 9. ПАТ. На залізничих лініях південної Ірляндії доконано вчора кілька актів саботажу. М. ін. на лінії Ватерфорд-Кількені на просторі кількох кільометрів перетято телефонічні дроти і звалено стовпи. На дорогах ставлено в багатьох місцях барикади. Залізничий і коловий рух був довший час перерваний. Злуки з Дебліном не було кілька годин.

Жидівська релігійна драма на взір Обераммерґав.

НЮ ЙОРК, 20-го серпня. (Вл. кор.) Макс Райнгард, менаджер театру „Роксі" в Ракефелер Сентер, вернувся з музичного фестівалю в Зальцбургу в Австрії. Він переїхав Европу і в розмові з ріжними артистами зродилась у нього думка створити великий жидівський біблійний фестіваль на лад німецької вистави в Обераммерґав. Райнгард дуже вдоволений з дотеперішньої вистави „Роман народу", що представляє картини з жидівської історії. Ці картини виставлено кілька разів у Ню Йорку, між. ін. і в театрі „Роксі". Нова вистава потребуватиме співпраці ріжних визначних артистів і буде виставлена в окремому парку в Палестині. Райнгард хоче таким робом зробити Палестину конкуренткою Німеччини. До Обераммерґав — як відомо — виїздить щороку велике число американців, крім інших гостей з цілого світу. Назви нової жидівської драми ще не устійнено, але на всякий випадок має вона представляти моральні цінности жидівського народу

Чи ми дійсно відчуваємо потребу фахових шкіл?

Львів, 11. вересня 1934.

Що за питання? — скаже зі здивуванням і обуренням неодин, що тільки начитався про конечність розбудови і перебудови нашого господарського життя та тісно з цим питанням звязану потребу зміни напрямку виховання молоді. А тепер такий дивний запит, в устах керманича нашої найстаршої фахової школи, що так часто пише про потребу і хосенність таких шкіл!

Це питання, з якого пробивається деяка зневіра, розбудила у мене невесела дійсність, якщо йде про наплив молоді до фахових шкіл та поміч суспільности в цьому, такому важкому часі для приватного шкільництва. Нехай говорять цифри.

У Львові є три фахові школи: перша і найстарша торговельна школа мішана, з кооперативними і торговельними курсами, та дві жіночі промислові школи. Поза Львовом маємо ще рільничу хлопячу в Милованні, рільничі курси в Янчині і Шибалині і молочарські курси „Маслосоюзу" в Стрию. Ось і все! Скажете, що вина за це паде на міродатні громадянські установи, які замало закладають фахових шкіл. Та як засновувати нові школи, коли дотеперішні не мають стільки учнів, скільки могли би їх примістити?! І знову хай говорять цифри: В мин. шкільному році було в наших фахових школах ось яке число учнів: Торговельна Школа мала разом у школі і на курсах 148, дві промислові 142, три рільничі 87 і одна Молочарська 25, отже разом усі наші фахові школи і курси у Львові і поза Львовом мали в шк. році 1933-34 — 402 учнів (нищь).

Рівночасно у самім Львові було в обох державних українських гімназіях 700 учнів. У трьох приватних 350, разом 1.050 учнів (нищь). Не треба вже подавати числа учнів наших провінціональних гімназій, яких разом, державних і приватних, є 21, щоби доказати, які школи воліє наша суспільність: загальноосвітні чи фахові?

Ось звідки у мене виявся сумнів, чи батьки нашої молоді дійсно відчувають потребу фахового шкільництва. Звідси виринуло теж питання у заголовку статті. Не кажу вже про такі несвідомі бідні мами, які на виправдання спізненого вписy з наївною щирістю заявляють: „Та обходилам усі школи, гімназії і семинарії, але всюди за

Присилайте передплату!

висока для мене оплата, тож думаю собі, най дитина бодай торговельку скінчить", або такі запитив старих і молодих інтеліґентів: „Скажіть мені щиро, чи тота школа що дає, або чи курс такий самий, як державний?"

Дарма, що наші абсольвенти (тки) заповнюють наші кооперативи від найвищих централь до найнижчих коміров, що мають власні торговельні підприємства, а навіть деякі займають місця в чужих установах та в державних урядах!

Бувало у нас і таке, що учениця, покінчивши школу, ішла до семинарії, та не діждавшись учительської посади, верталася до свого першого фаху і тепер живе з праці в кооперативі.

Подібно з абсольвентами інших фахових шкіл. Взагалі треба ствердити, що в нинішніх важких часах часто абсольвент фахової середньої школи скорше і легше дібеться праці і хліба, як високошкільник, навіть з фаховими студіями. І це ясно кожному, хто знає структуру нашого народнього господарства: наші варстати праці самі дрібні або середні і тільки деякі споміж них можуть примістити у себе людей з покінченими високими школами. Їм звичайно треба робітників, які не цураються ніякої праці і вдоволяються невисокою винагородою.

Тому середні фахові школи повинні у нас притягати до себе численні кадри молоді (вписи ще до 15. IX.), тим більше, що наука в них триває коротко (1—4 літ), отже вони розмірно дешевші від інших шкіл. Розуміється, не хочу нікого відтягати від загально освітніх шкіл, лиш іде мені про те, щоб наша молодь діставала якнайдоцільнішу освіту, та щоби через невідповідний вибір школи не марнувалась, бо ми на це за вбогі.

Тож нехай до загальноосвітніх шкіл ідуть ті, що до них справді надаються, себто такі, що мають хист і справжню охоту до теоретичної науки і що зможуть свої студії продовжувати. Зате молодь з практичними нахилами, охотою до творчої реальної праці та з духом підприємчивости, хай іде до фахових шкіл. Там вона здобуде фахове знання, яке дасть їй у короткому часі змогу корисно для себе і народу працювати, а попри це вона здобуде там теж і загальну освіту, бо фахові середні школи вчать попри фахові, також загальноосвітні предмети.

На закінчення ще одна заввага. У світі, а також у наших найближчих сусідів, батьки шукають помочі у виборі звання для дітей у фахових людей, які досліджують вимоги ріжних фахів і відповідно до вроджених прикмет кандидата, дають йому пораду, чого має вчитись. У нас панує ще й досі овечий гін: „Івась або Касуня сусідів пішла до ґімназії чи семинарії, чомуж би моя дитина мала бути гірша? Вона має теж охоту вчитись" — дарма, що ця „охота" часто на ґімназійний, шкільний віднаці кінчиться, а як треба вчитись, наука не йде як слід. Одначе тоді, на думку родичів, не винен цьому невідповідний вибір школи, а тільки учитель латини, чи якої там іншої греки, що „на дитину завзявся і мучить її нікому непотрібними мудрощами", дарма, що таки і сама дитина до цих „непотрібних" наук рвалася, не роздумавши та не порадившись як слід, до чого вона має талант і охоту.

Тимчасом і у нас є при „Рідній Школі" фахова порадня для вибору звання, яка вже неодній дитині вказала властивий шлях. Бажатиб тільки треба, щоби якнайбільше молоді нею користувалось, бо порадня вказує не тільки, хто до чого надається, але також вміє вказати, які фахи сьогодні найменше переповнені та найбільше надійні, з огляду на будучність дитини.

Д. Коренець.

Про гіркий хліб вигнання.

(Доля договірних учителів еміґрантів на Закарпатті).

Ужгород, 8. вересня 1934 р.

I.

Минулого року, десь приблизно в цю пору, була в „Ділі" досить довга стаття про положення договірних учителів на Закарпатті Але там більше говорилося про загальну ситуацію на Закарпатті й лише побіжно згадувалося про договірних учителів. Тепер вже тих договірних учителів еміґрантів залишилося не дуже багато — яких сто душ, з чого половина еміґрантів москалів. Ужгородське „Українське Слово" в замітці про звільнення договірних учителів пише, що тими учителями були „в більшости абсольвенти подебрадської академії, інжинірі, або абсольвенти університету". Забули про маленький додаток: ще було до десяти абсольвентів Українського Висок. Педаг. Інституту в Празі. Щож торкається решти українських еміґрантів договірних учителів, то хоч вони й придбали на еміґрації високу технічну освіту й титули інжинірів, але яких 75 проц. з них мають ще й учительські кваліфікації — на Україні вони були учителями й покінчили учительські або духовні семинарії, які давали в кол. Росії звання учителя церковної школи, бо в духовних семинаріях викладалися також і педаґоґічні предмети, а в зразковій школі при духовній семинарії відбував кожний вихованець обовязкову практику. Тому договірні учителі українські еміґранти мають як теоретичну освіту, так і педаґоґічну практику, а при чотирьохлітній учительській службі на Закарпатті напевне що ще й поглибили свої давні педаґоґічні кваліфікації. З боку формального — за малими винятками — еміґранти договірні учителі перебувають уже в ЧСР. по 10—14 літ та мають і нострифіковані свідоцтва зрілости і свідоцтва про право на працю. В шкільному рефераті толкують, що ці свідоцтва про право на працю видані в Чехії і тому вони для Підкарпаття не дійсні, хоч там чорне на білому написано, що **„згаданий може бути принятий на службу на території Чехословацької Республики.** Тому не можна пояснювати звільнення тих людей тим, що, мовляв, еміґранти не мають педаґоґічної освіти чи права на працю.

II.

Булоб очевидно зовсім нормально, якби звільнених договірних учителів еміґрантів могли заступити місцевими кваліфікованими силами. Але, на жаль, так воно не є. Якось приходить на гадку аналогія з місцевими православними попами. Коли на Закарпатті почало сильно ширитися православіє, то забракло православних духовних. От і тоді деякі спритні люди зорґанізували „духовні академії", де за 3—4 місяці напівграмотного селянина бралися за добрі гроші вивчити на попа. Амбітний селянин, що вмів трохи читати „церковні книги", продавав воли, йшов у таку „духовну академію", запускаючи бороду й довге волосся та справді за 3—4 місяці науки ставав православним попом. Щось подібне тепер діється й у шкільництві. Орґанізуються короткочинцеві курси для провідниць дитячих захистів (захоронок), куди приймають молодих дівчат з нижчою освітою (з виділової або — як тут звуть — з горожанської школи). За кілька тижнів науки на курсах курсантка складає іспит, але тому, що на Закарпатті дитячих захистів (захоронок) обмаль, їх призначають до народніх шкіл помічними учительками. От такими „кваліфікованими" силами заступлені звільнені учителі еміґранти, що мають трохи солідніщу педаґоґічну освіту та чотирьохлітню учительську практику в закарпатських народніх школах.

Дивитись на цю справу можна ріжно:]і коли напр. уважати шкільництво за пристановище для автохтонів, то зовсім зрозуміло, що „чужинців" учителів, не-автохтонів, хочби й із якими фаховими кваліфікаціями треба поганяти й заступити своїми навіть без ніякої кваліфікації та освіти; або хіба мати своєрідні погляди на учительську професію та педаґоґічну науку. Напр. колись, років тому 30—40 істнували такі погляди: „Праця, що її вимагають від учителя та яку він справді виконує, здається мені, сама по собі стоїть нижче діяльности розумного, доброго ремісника, що дає щось у своєму роді найкраще, тоді, як діяльність учителя приступна майже кожному та здібности його можуть бути перевищені. Ми нерідко бачимо мужчин, що потерпівши катастрофу в інших ділянках, звернулися потім до вчительства, як до одинокого пристановища, яке ще залишилося для них, подібно тому, як старі панни переходять до праці в захистах для маленьких дітей. Це порівнання не означає пониження учительської професії; це вказує лиш, що діяльність учителя вимагає розмірно невеликого уміння". (**Grimm: Kleiner Schriften Bd. 1, 5. 227**).

Або ще: „Очевидно, що старі капралі були для свого часу в селах кращими учителями, ніж сучасні. Хто не додержується моди й не шукає істотнішого в світі, а перш усього звертає увагу на виховання характеру, той мусить визнати, що старий шкільний учитель, не зважаючи на його великі технічні хиби, мав дуже добрий моральний вплив: старі підофіцери нічого не могли дати своїм ученикам більше того, що знали самі, але коли подивитися на людей, що вони виховали, то їх моральний вплив покажеться кращим, ніж тепер. Завдяки якійсь плутанині понять, на що вказував уже Грім, безмежна цінність предмету, над котрим працює вчитель, цінність підростаючого покоління, плутається зі скромною присл-

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 13. ВЕРЕСНЯ 1934.

П. РОМАНИК.

Знад Адрійського Моря на батьківщину.

(Докінчення.)

Наш транспорт завернув з Вінернайштадт на Будапешт. Ми свідомі були того, що долю нашого відділу мусимо вирішувати самі, що нашою метою є, якнайскорше дістатись через Карпати до своєї, тепер уже дійсно своєї, землі, за якою тужили стільки важких літ, і де вернувшися не буде навіть часу заглянути до хати, щоби приодягти чисту сорочку, яку не змінювали ми від двох місяців. Про наше прохарчування й не згадую. Їхали ми днями і ночали здовж цілої Мадярщини. По кільканацять годин вистоювали на малих стаціях, заки підїхали кілька миль вперед. Був випадок, що з Будапешту їхали ми знову на полудне, та треба було на найближчій стації силою завертати поїзд на північний схід. Цікаве, що мадяри ніяк не хотіли нас розуміти по німецьки, а коли наші люди, що знали дещо мадярську мову, пробували вияснювати наші бажання, відповідали лайками й погрозами, що всіх нас позамикають, а то й постріляють як псів, бо Австрія розпалася через таких, як ми. Та не боялись ми тепер мадярів! Ми жадали харчів і гідної поведінки, а на некультурні погрози відповідали, що їх зовсім не боїмося, бо те саме, що зроблять тут мадяри з нами, наші зроблять з мадярами, які через Україну вертаються на Мадярщину. Наші арґументи були все переконливі і ми поволі зближались до пограничної стації.

Тут на колишній останній мадярській стації перед Лавочним зїхався наш транспорт з транспортом мадярів, що надїхали з Лавочного. Відділ озброєних мадярів почав трус нашого поїзду. Забирали мадяри у наших людей все, що тільки попало: плащі, светери, коци, блюзи, черевики, чоботи.. Треба признати, що в цього роду роботі проявили вони неабиякий хист, не гірший, як у вішанні наших людей. Та коли забралися контролювати кишені, цього було вже нам забагато. Наші люди повискакували як на команду з возів, озброїлися в каміння і почався бій, що тревав чверть години. Ситуація ставала для нас грізна, бо мадяри мали револьвери, а то й ручні ґранати. Треба було ділати скоро й розважно, бо мадяри влізали вже на наші вози. Кількох наших хлопців, між ними один залізничий коваль, пустились бігом до паровозу. Там застали мадярського „палія", який ані думав рушити поїзд з місця. Та під загрозою револьвера мусів мадяр пустити поїзд у рух, а тоді наші хлопці в пересердя викинули його коміть головою з машини й пустили поїзд повною силою вгору. Комічно виглядав викинений мадяр, що бодай вульґарними рухами хотів відплатитись непрошеним машиністам. І загула грімка пісня зі здорових грудей нашої братії, неслася високо-високо понад шпилі сніжистих Карпат і стелилася на східних їх склонах.

— — — — — — — — — — —

Морозний ранок 5. грудня 1918 р.

Стація Лавочне!

Вискакуємо всі як один з поїзду і грудьми до снігу... Так це наш, наш рідний сніг, на нашій рідній Землі! Він не той, що на горах динарських Альп... О, ні, не той!..

гою, яку вчитель тут робить. Для кермування селянським господарством потрібно значно більше освіти, характеру й розуміння, ніж для кермування народньою школою". (Treitschkes: Pädag. Blätter, 1898. S., 164.)

Можна припускати, що до таких поглядів еволюціонували керманичі шкільництва на Закарпатті, звільняючи договірних учителів. Бо як же пояснити, що аж 4 роки могли емігранти учителювати й нарешті цього року звільняють їх, хоч і надалі відчувається потреба у кваліфікованих учителях, яких заступають особи з нижчою освітою!?

III

„Гіркий хліб вигнання і тяжкі сходи чужого дому" — скаржився ще Данте.

Але не гіркість хліба, а гіркість жовчі і квасність оцту відчувають українські політичні емігранти на Закарпатті. Бо еіграпти, що були договірними учителями, не прийшли сюди, на землю заселену українським народом, для якоїсь карієри. Ностальгія, що кліщами тисне серце й сушить мозок, неодного емігранта привела сюди, щоб відпочити душею і по змозі попрацювати для добра свого „раненого брата", як звав ще Драгоманів Закарпаття. Не робити тут якусь політику чи займатись політиканством, а **якраз відпочити від політики** — це потягнуло їх сюди. Бо не політики, а буденної, дрібної, впертої культурної та господарської праці потребує тут нарід. І мусимо обєктивно ствердити, що українські емігранти, яких приняли як договірних учителів, справді до ніякої політики свого носа не пхали. Та й не мали потреби, бо тут стільки ріжного роду культурної та господарської праці, що не було коли їм навіть у голову пошкрябатись, а політичні справи вимагають часу. Навіть вороги й неприхильні тим учителям мусять ствердити, що емігранти зактивізували культурну працю, особливож кооперативний рух.

Ще раз підкреслюємо, що то були **політичні**, а не **зарібкові емігранти,** люди, що внаслідок боротьби за рідний край опинились на еміграції, як вояки української армії. Здавалось би, що вони знайдуть принаймні хоч співчуття у своїх братів, але... Так, у простого народу, того, здавалосяб темного, прибитого, голодного й обдертого селянина, вони його дійсно знайшли. Рідко знайдеться такий український емігрант, договірний учитель, що не мав би від тої сільської громади, в якій він учителює, „приречення домовства" (приняття до сільської громади). Хоч село щиро приймає у свою громаду українського емігранта, та — на жаль — рідко знайдеться такий щасливець, що дістане з Праги чехословацьке громадянство. Таких є дуже й дуже мало. Щож торкається відношення до політичної еміграції місцевої інтелігенції, то, за мікроскопійними винятками, від неї віє такою чужиною, що поо це хіба й уривок із одної сатири з Дорошевичевих „Східних казок" може дати поняття:

„Кажуть ніби гіркий хліб вигнання.

Земля вигнання зовсім ніякого хліба не родить для вигнанців.

Не має смаку хліб вигнання...

..В чужому місті зпід кожних воріт може скочити на вас пес, як на злодія.

Кожні двері в чужому місті на те й чекають, чи не постукаєте ви, щоб з грюкотом заперлися перед вашим носом.

В чужому місті кожний камінь у бруку неновби хотів полетіти вам у голову.

І лиш одні дерева в чужому місті зустрічають вас, гостинно протягуючи вам свої гиляки з цвітами:

— Вішайся!"

IV.

Не можемо обійти мовчанкою ще одного факту, може найболючішого для згадки — відношення деяких бувших емігрантів до політичної еміграції. Наводимо тут цей випадок, щобналятнувати його як ненормальне явище.

Коли договірні учителі раптом довідалися про те, що шкільний реферат вже не буде приймати їх на посади учителів, — то рішили післати негайно до Праги до міністра освіти свою делеґацію, бо при кінці шкільного року така делеґація від договірних учителів уже була в міністра освіти проф. Крчмера і він обіцяв, що на цей шкільний рік емігранти до учительської служби будуть ще приняті. Але тому, що належних 25 проц. платні ще договірним учителям не виплатили, просто ні в кого не було грошей на дорогу. Тоді вони звернулись до п. дир. Клочурака, як до голови української кредитової спілки, за позичкою. Саме тоді в касі спілки не було грошей і дир. Клочурак звернувся до проф. Алиськевича, б. директора ужгородської гімназії, як до скарбника „Педагогічн. Т-ва", щоби той позичив на конто кредитової спілки делегатам на дорогу до Праги. Дир Клочурак навіть гарантував цю позичку своєю директорською платнею, що її дістає в „Краєвім Дружественім Союзі", але проф. Алиськевич не тільки рішуче відмовився дати позичку, а ще й таке сказав:

— „Чого ви, панове емігранти, сюди прийшли глядіти роботи? **Ми маємо доста своїх.** Цеж прецінь маленька країнка"...

Добре, що дир. Клочурак не ділить українців на „наших" і „ваших" та приняв близько до серця долю емігрантів і постарався дістати для них на дорогу потрібну суму, хоч йому прийшлось їхати за грішми аж кільканадцять кільометрів на село до учителя Медвідя, що також випадково не мав при собі грошей, але позичив десь у сусідів та дав дир. Клочуракові.

Тяжко про це писати. Подумайте, — ціж люди, що „все віддали, що віддати могли з любови до свого народу", опинились на еміграції не тому, що пішли в світ шукати якогось заробітку або втікли зі свого краю внаслідок якогось карного вчинку. Вони опинились на еміграції внаслідок збройної боротьби за рідну землю і тепер живуть у найтрагічніших умовинах.

І приходиться їм їсти той гіркий хліб вигнання та невимовно боляче відчувати подібне відношення ріжних своїх людей. Хоч, правда, є одиниці, що їх розуміють і ставляться до них інакше. Варто тут згадати про щиросердечне відношення до тих емігрантів пп. дир. Клочурака, учит. Медвідя та про сердечно-батьківські турботи проф. Я. Голоти й інших, що завжди беруть близько до серця трагічну долю своїх земляків та по своїм силам допомагають їм нести тяжкий хрест вигнання.

М. О.

Відповідь послові Тершаківцеві.

Прилюдна відповідь о. д-ра Василя Масцюха, пароха в Горожанні Великій, на прилюдний запит пана посла Гр. Тершаківця, поміщений в „Ділі" ч. 237 з 6. вересня 1934 р., ст. 3.

Пане Посол, заявляю Вам, що я не кандидую на владичий престіл Лемківщини. Крім того пояснюю, що в кат. Церкві взагалі не вільно кандидувати на владичий престіл.

Відповідно до кінцевого уступу Вашого запиту тією моєю заявою та поясненням вичерпується моя відповідь на Ваш прилюдний запит. Льоґіка така: Якщо нема моєї кандидатури, то нема інкримінації, не потреба вже прилюдно очищатися перед Вами, та Вашими виборцями, хочби навіть була інкримінація.

Одначе, щоби Вам виказати, що не лише підметово, але й предметово Ви поповнили неетичне діло напасти супроти мене, отсим далі відповідаю Вам.

Отже прийміть до відома, П. Посол, що я грошей не позичаю нікому, а тим паче моїм парохіянам. Цього останнього не вільно мені робити по церковному законові. Тому може популярний закид про побирання мною високих відсотків відпадає. Інкримінований інцидент з Іваном Добровольським є юдинокий, але неправдиво представлений. Іван Добровольський родом з Комарна, замешкалий у Горожанні Великій, має вже свою питому злу марку під численними оглядами. А що до грошей, позичає, де лиш запопаде, а віддає, аж його змусять. Загляньте, Пане Посол, до книг тутешньої споживчої кооперативи, знайдете його більший довг несплачуваний, у СС. Василіянок у Львові, Потоцького 95, поважна сума стоїть, в місцевій Раді Шкільній усунули його з предсідника за грошеві надужиття, у Сільським Господарі стоїть довг і т. п. Цей панок підійшов мене, здається мені в р. 1925, що я вигодив йому готівкою 100 зол. Це мало бути на пів року, а протяглось так, що ціла українська палестра в Комарні і Щирці ужила свого фахового знання, а таки до нині не видерла від нього цілої квоти з з прн. Чи може тут бути мова про побирання високих відсотків, коли справа велася по судах? Таж оборона використалаб це. Прошу це розважити!

Дещо складнішою є справа відповіді про побирання мною оплат за похорони, бо це є вже чисто церковна справа. Тут не вільно мені прилюдно відповідати на власну руку без дозволу гр.-кат. Епископського Ординаріяту в Перемишлі. Пане Посол, я мусів би вияснити Вам питання права і питання діла у звязку з наведеними поперекручуваними іменами. Іншими словами, требаб Вам, Пане Посол, на сторінках преси точно представити, як має бути, і як точно було в поодиноких випадках, анальогічно як у вище поверховно списанім випадку Івана Добровольського, а це вийшло би на неславу мого парохіянина в довірочних справах совісти. До розглядання цього роду випадків є покликаний і одиноко управнений гр.-кат. Еп. Ординаріят у Перемишлі як моя службова влада. Ця влада є для мене вища від прилюдної опінії, вища від прилюдного запиту посла, а від мене далеко більше вимагаюча ніж Ви, чи Ваші виборці. Тому, щоби не попасти в колізію, зробимо ось як: Віднесуся з проханням до гр.-кат. Епископського Ординаріяту в Перемишлі за дозволом, а якщо Еп. Ординаріят дозволить, а Хвальна Редакція уділить місця, відповім Вам. Відповідь вийде у Вашу некорисить.

А тепер приязна заввага: Пане Посол, не дайтеся брати на „бас!" Втягнули Вас у таку для Вас чужу сферу, що навіть прилюдний запит Ви зле сформулували. Що це значить: „Поручені Вашій опіці парохіяни вмирають без похоронів". Пане Посол, таж хорониться доперва по смерти. Кажеться: „вмирають без святих тайн", але не можна сказати: „вмирають без похоронів". Прошу це роздумати.

о. д-р В. Масцюх.

*

Від Редакції: Публікуючи цю відповідь о. д-ра В. Масцюха, стримуємося від її оцінки аж до отримання подрібних вияснень від пос. Гр. Тершаківця.

В память поляглих.

Відслонення памятничка для поляглих східно-галицької піхоти у Відні.

(Від власного кореспондента).

Відень, 9. вересня 1934.

Від Ред.: До замітки в 241. числі „Діла" про це свято містимо ще звідомлення нашого віденського кореспондента.

В присутности великого числа бувших старшин та жовнірів староавстрійських полків піхоти з середущої та східної Галичини, як і більшого числа членів української кольонії у Відні, при співучасти почесної сотні з музикою австрійського союзного війська, відбулося дня 8 вересня вечером у церкві св. Варвари посвячення пропамятної таблиці для поляглих героїв згаданих полків, себто 9 (Стрий), 24 (Коломия), 58 (Станиславів), 77 (Самбір) та 95 (Чортків).

У переповненій церкві довершив парох о. **д-р Горникевич** посвячення памятника, після чого виголосив промову австр. ґенерал **Курцер,** підчеркуючи незабутні заслуги галицько-українських полків у всіх війнах австро-угорської монархії. Промовець подав коротку історію згаданих пятьох полків (деякі з них існували понад 250 літ), згадав про їх подвиги в ріжних війнах, зокрема у великій світовій війні, відмітив український характер тих полків, спеціяльно їх мужви, яка — чи це був гуцул чи бойко — в безчисленних боях і битвах виконала свій обовязок до кінця та з найбільшим пожертуванням, і то тоді, коли батьківщина тих людей була ціла залита ворогом, коли пропадало все їх добро, а їх господарства були зрівнані з землею. Закінчив закликом до всіх живих, щоб памятали про погиблих героїв згаданих полків та приходили до памятника в церкві св. Варвари якнайчастіше з поклоном та молитвою.

Парох **о. д-р Горникевич,** взявши памяткову таблицю у свою опіку, подякував ініціяторам памятника за те, що вони його поставили саме в церкві св. Варвари Б... пригадав, що ця церква була вибудована головно для жовнірів-українців в австрійській армії, які від самого початку завсіди пильно до неї ходили. Бували з нів ті, що стояли залогою у Відні, ті, що переходили через Відень до свого постою, як і ті, що лежали тут у військових шпиталях. Так у церкві св. Варвари молились 1859 р. жовніри Карфайтської (стрийської) піхоти переходячи у криваву битву під Сольферіном, з котрої вже більше не вернулись ... підчас [illegible] тової війни саме греко-католицька церква у

Відні була часто останнім місцем, де вояки цього віроісповідання могли помолитись перед відходом на далекий італійський або балканський фронт у привикли рідній формі.

Після того товариські союзи бувших ловчів, у приняві їх делегатів, як і інших військових товариств, м. ін. і союзу жидівських учасників війни, зложили під памятник більшу скількість вінців. З них особливу увагу звертав на себе великий вінець, положений іменем цісаревої Зити та її сина Отона ген. майором Візнером. Урочистість закінчилася парадною дефілядою військових відділів перед присутніми на сходах церкви генералами і старшинами.

Віденець.

Совіти входять до Ліґи Націй.

ПАРИЖ, 10. 9. ПАТ. В часі приватного засідання Ради Ліґи, яке відбулося сьогодні вечором, рішено одноголосно, що Совіти повинні стати членом Ліґи Націй і дістати постійне місце в Раді. Тільки Портуґалія й Арґентина здержались від голосування. Підчас дискусії порушено теж справу формальних запросин Совітів але рішення в цій справі ще не запало.

ПАРИЖ, 10. 9. ПАТ. Аґенція Аваса довідується з Женеви, що наслідком безпосередніх переговорів між Варшавою і Москвою совітський уряд ствердив, що його вхід до Ліґи Націй нічому не змінить зобовязань, які виходять з обосторонних польсько-совітських умов.

Світовий неврожай.

Всі краї, що продукують жито і пшеницю, потерпіли цього року від посухи а почасти від сарани, тому врожай всюди, з виїмком Анґлії випав нижче середнього. За обчисленнями міжнародного хліборобського інституту в Римі врожай в Европі буде бодай на 290 міліонів бушлів менший від торічного.

Про совітську Росію нема ще урядових підсумків, одначе за приватними звідомленнями в Совітах не буде майже ніякої надвишки на вивіз за границю. Торік совітський уряд вивіз до одної Анґлії 10,700.000 бушлів.

У Зл. Державах думають, що для прохарчування населення урядові прийдеться привезти із заграниці бодай 134 міліонів бушлів. Таким чином Америка з експортера перемінюється в імпортера збіжжа.

В заїдських краях збіжжа стане тільки для внутрішньої консумції. В Австралії й Арґентині врожай буде дуже скупий з причини посухи.

Тільки в однім Анґлії збіжже зародило дуже добре. Посуха не тільки не пошкодила засівам, але навпаки поправила врожай.

Правні інформації.

Новий кодекс про зобовязання.

XI.

СЛУЖБОВИЙ ДОГОВІР

Договір про працю буває тоді, коли якась особа згодиться виконувати для другої особи фізичну або умову працю за винагородою.

Службовий договір буває заключений з хвилиною згоди робітника з працедавцем. Договір можна заключити устно або на письмі. Службовий договір лікарів з суспільними обезпеченнями мусить бути списаний. Малолітні тільки по 15-ти роках можуть за згодою своїх батьків або опікунів вступати на службу.

ОБОВЯЗКИ РОБІТНИКА.

Робітник мусить працювати особисто і згідно з договором. Праця може бути фізична або умова, кваліфікована або некваліфікована. Якщо не було договору, робітник виконує таку працю, до якої заставить його працедавець. Робітник має працювати з належною дбайливістю на підставі службового правильника або вказівок працедавця і з користю для нього, не псуючи варстату праці, машин і приладдя. Приказам працедавця не можуть противитися прилюдній моралі та законам.

ВИНАГОРОДА РОБІТНИКА.

Винагороду означається в договорі і тільки в грошах. Колиж у договорі нема згадки про винагороду, тоді її означує суд. Якби робітник зрікся винагороди, тоді така його згода не має ніякого значіння і працедавець мусить заплатити винагороду (стаття 442 §. 1). Безплатна праця буває тільки для учеників (термінаторів) у ремісників.

КОЛИ ВИПЛАЧУЄТЬСЯ ВИНАГОРОДУ.

Речинець платности винагороди означує договір або звичай. Коли-ж нема договору, тоді працедавець обовязаний платити винагороду здолу себто по скінченні праці. І так винагороду за акордову працю та обчислювану на дні і години виплачується при кінці тижня. В інших випадках працедавець обовязаний платити при кінці місяця, а найпізніше по закінченні праці (стаття 451). Працедавець обовязаний платити винагороду також тоді, коли робітник не міг виконувати праці з ріжних, але від нього незалежних перешкод (стаття 455).

На випадок недуги, нещасливого випадку, військових вправ та інших важливих причин робітникові належиться винагорода за два тижні, але тільки тоді, коли він працював не менше пів року.

ОБОВЯЗКИ ПРАЦЕДАВЦЯ.

Працедавець обовязаний шанувати особисту гідність робітника і поводитись з ним чемно. Обовязаний виплачувати винагороду, обезпечувати в суспільних обезпеченнях, дбати про безпеку життя і здоровля робітника та давати відпустку.

ХАТНА СЛУЖБА.

Службі обовязаний працедавець дати відповідний час на відпочинок та на виконання релігійних потреб. Коли служниця занедужає і не була обезпечена в обезпечені, працедавець обовязаний піклуватися службою та подбати за лікарську допомогу: а) **14 днів** по двох тижнях праці; б) **28 днів** по піврічній службі (стаття 462 §. 1).

ВИПОВІДЖЕННЯ СЛУЖБИ.

Службовий договір кінчається в означенім речинці. Коли в договорі **не означено** речинця тоді робітник і працедавець можуть виповісти в таких речинцях:

1) Службовий договір на пробу в першім місяці можна виповісти **тиждень наперед**. Колиж перед кінцем місяця працедавець і робітник не виповіли договору, тоді він продовжується на необмежений час (стаття 467).

2) В інших випадках договір треба виповісти **два тижні наперед**.

УМОВІ РОБІТНИКИ.

Умовим робітникам можна виповісти договір **на шість тижнів наперед**. Коли умовий робітник працює вже 10 років — тоді працедавець може виповісти **договір на шість місяців наперед** (стаття 469).

Виповівши службу працедавець обовязаний дати робітникові вільний час, щоби міг шукати собі іншої праці. У свідоцтвах праці не можна дописувати ніяких завваг, які перешкодили би знайти працю.

НЕГАЙНЕ ВИПОВІДЖЕННЯ.

Службовий договір можна розвязати негайно перед означеним речинцем і без попереднього виповідження, але тільки з „важних причин“. Причини такого негайного розвязан-

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 13. ВЕРЕСНЯ 1934.

М. ГАЛУЩИНСЬКИЙ 58

З Українськими Січовими Стрільцями.

СПОМИНИ З РР. 1914—1915.

VII.

Проєкт виправи УСС на Україну з турецькою армією. — Моя поїздка до Відня і переговори в цій справі. — Переговори з полк. Граніловичем у Тешені. — Що я предложив А. О. К.

Було це після нашого приїзду у Воловець. Покликав мене до себе полк. гр. Лямезан з тим, що дістав від полк. Граніловича з АОК (Armee-Ober-Kommando) письмо, в якім він проєктує виправу УСС через Туреччину. Справа нагла. Потрібно негайно зібрати 400 добровольців під проводом двох сотників і деякого числа старшин та імена їх подати до АОК. Велів мені зараз полузчитися телефоном з от. Коссаком та порозумітись у цій справі. Коли я предкладав, що найліпше було б, якби я поїхав особисто до відділів у поле і там зібрав усе, що потрібне, полк. Лямезан спротивився тому, кажучи, що Коссак знає добре своїх людей і все зробить, тимбільше, що він уже про все знає. Я маю лиш поінформуватись, як справа в полі стоїть. Говорити треба по українськи, щоб ніхто не підслухав розмови.

Але тоді також прийшло мені на думку проїхатися в цій справі до Відня. А туди тягнула мене не так сама справа, як те, щоб побачити свою родину. Під цим оглядом не натрапив я на ніякі трудноші. Полк. Лямезан дав мені поручаючий лист до полк. Граніловича. Розходилися ми лиш у тім, що я ще перед побутом в АОК хотів бути у Відні, щоб справу на місці з нашими чільними людьми обговорити, а він казав наперед їхати до Тешену, а щойно звідти до Відня. Остаточно і тут лишив мені більш вільну руку, а я, маючи **Off. Befehl** на досить необмежений час, бо до виконання доручення, виїхав дня 17. XI. 1914 р. до Відня з тим, що повернувся назад щойно в перших днях грудня.

Вступні наради у Відні були дуже загальні, і з їх вислідом прибув я 23. листопада 1914 р. до Тешену і там ще передпол. тої днини зголосився у полк. Граніловича. У Тешені обговорили ми теоретично цілу експедицію. Від себе я поставив такі предложення технічної і військової натури:

1. Число добровольців — залежне від кожночасної ситуації.
2. Фонди на удержання й убір.
3. Опіка над добровольцями і їх родинами.
4. Уживання лиш для політичної акції у складі турецької армії.
5. Присутність одного старшини українця в турецькій головній кватирі та по одному старшині українцеві в тих арміях, до яких будуть приділені українці.

Точки від 2—5 гарантують Австро-Угорщина, Німеччина й Туреччина. Ближчі постанови поодиноких точок будуть предметом конференції в міністерстві заграничних справ, де будуть засовані точки.

6. Заки експедиція увійде в життя, має бути утворений курс для учасників експедиції про адміністрацію Росії. А наука на курсі має головно зводитись до того, як можна вести успішну агітацію в Росії, щоб позискати населення для центральних держав і т. п.

7. Приготовити брошури — щось у роді зеленої книжечки, виданої москалями — в українській, німецькій і турецькій мові. Надрукувати проклямації. Надто видати карти з шифрованими знаками про настрої та національну свідомість українців у поодиноких місцевостях та про особи, до яких можна би звернутися, а також про тих, яких слід би або треба конче зробити нешкідливими.

8. Політичну сторону цілої експедиції, як також ближчі постанови поодиноких домагань перебирає ГУР. у Відні, чи пак її президент д-р К. Левицький.

У моїм звіті до полк. Лямезана написав я ще про дальший хід нарад у повищій справі. 25. XI. 1914 р., пояснив я цілу експедицію Г. У. Раді і подав відпис поданих угорі точок. Вибрано комісію, якої наради тревали до 29. листопада 1914 р. А результат їх переданий у формі долученого тут пропамятного письма, як „вступні домагання, котрі Б. У. ставляє на умовину походу УСС з турецькою армією“. Це пропамятне письмо мало опісля стати предметом дальших нарад у міністерстві закордонних справ та АОК.

Наведу ще тут, що полк. Граніловичь сказав, що передумовиною до поважного трактування турецької експедиції є та хвилина, коли турецька фльота займе й опанує побережа Чорного Моря і знищить російську фльоту на тім морі.

(Далі буде.)

ня службового договору вирішує суд. Закон каже, що такою важною причиною розвязання договору буває захитане довіря працедавця до робітника і навпаки (стаття 470)

Хто без причини розвязав договір, обовязаний винагородити шкоду. Працедавець у такому випадку обовязаний виплатити винагороду до решти часу служби, означеного в договорі (стаття 471). Працедавець і робітник можуть доходити судовим процесом своїх прав зі службового договору найпізніше до **одного року** від закінчення служби чи праці (стаття 473)

ЗБІРНІ ДОГОВОРИ.

Підприємці заключають дуже часто з професійними організаціями робітників збірні (тарифові) договори. Такі договори треба доконче списати на письмі, бо в протилежному випадку **вони неважні.** Такі збірні договори є основою службових договорів поодиноких робітників з підприємцями. **Договори робітників, менше корисні для них від збірного договору, є неважні.**

СПЕЦІЯЛЬНІ ЗАКОНИ

Крім обговорених постанов кодексу про зобовязання істнує ще безліч спеціяльних законів, які нормують працю поодиноких груп робітників, нпр. торговельних помічників, ґірників, державних службовиків і урядовців і т. д. І так розпорядок президента про службовий договір умових робітників (Д. З. ч. 35 поз. 323 з 1928 р.) обовязує далі.

На основі цього розпорядку службовий договір з умовим робітником працедавець може виповісти по трьох пробних місяцях праці на три місяці наперед.

*

На цьому закінчуємо бодай найважніші постанови нового кодексу про зобовязання.

М. Х.

Совіти входять „кухонними дверми" до Ліґи Націй.

РИМ, 11. 9. ПАТ. Преса коментує широко справу приступлення Совітів до Ліґи Націй. „Ль Ляворо" обговорює труднощі, які повстали у звязку з кандидатурою Совітів і висловлює опінію, що в совітських колах ті труднощі викликали розчарування, бо вхід Совітів відбудеться крізь „кухонні двері", а не буде мати тріюмфального характеру.

„Джорнале д'Італія" пише, що процедура, яку Барту задумує приклaсти до введення Совітів до Ліґи, буде полягати на якнайбільшому числі підписів під запрошенням, яке вишлють до Совітів. Запрошення буде теж вислане до предсідника збору Ліґи Націй, а відповідь Совітів буде закомунікована поодиноким державам. Опісля президія збору приготовить рапорт, який буде поданий під голосування пленум. Через те політична комісія збору Ліґи не буде обтяжена обовязком досліджувати кандидатуру Совітів.

Підготовка „Бувальщини української іміґрації".

НЮ ЙОРК, 20 серпня. (Вл. кор.). Перша загальна проба „Бувальщини української еміґрації в картинах", що відбулася вчора під управою режисера, гром. Теодозія Каськова, учит. з Ню Йорку, виказала великі можливости цієї вистави. Ролі обсаджені знаними силами з Джерзи Сити та з околичних громад. Збірні сцени виконані будуть членами хорів з Ню Йорку, Бруклина і Джерзи Сити. Головну ролю, парубка Василя, перебрав гром. Василь Мельничук, учит. з Бейон. Його сусід, гром. Микита Мельничук, грає ролю жида, а ін. сусіди, а саме: учит. Теод. Онуфрик з Ню Йорку, що грає ролю провідника женців, Підскального, учит. Василь Савицький з Бруклина і учит. Михайло Ядловський з Елизабету, що грають ролі провідних майнерів, також достроїлись до нього. Ролю волокити в новому краю грає учит. Михайло Фатюк з Йонкерс, ролю старого еміґранта Максима, гром. Володимир Сидорович з Нюарку. З молодого гурту еміґрантів виступають гром. Микола Петришин (в ролі Петра) та Андрій Мазур (в ролі Евгена) оба з Джерзи Сити. Молодь, роджену в Америці представляють Дарія Логин, (роля Мері) та Василь Ґела (роля Джана). Головну жіночу ролю (вдови Олени) взяла п-і Марія Баран з Джерзи Сити. Провід у збірних окликах гурту веде гром. Василь Ґіль з Джерзи Сити. Крім згаданих осіб виступає ще двоє дітей.

Тому що в збірних сценах виступають хори з 12-ма піснями, треба було дібрати найліпші сили. В останнім акті, при співі молитви „Владико неба і землі" з опери „Запорожець за Дунаєм" співають сольові партії арт. сопраністка Марія Ґела і Василь Ґела (тенор). Великодні гаґілки виведе пані Ст. Гапичинова.

Тому, що „Бувальщина" це зовсім новий рід вистави, якої ще не було між українцями в Америці, зацікавлення цією виставою велике. Авдиторія прилюдної „Стемфорд Гайскул" ледви чи помістить усіх цікавих у дні вистави.

—o—

Короткі господарські новини.

Розвиток хліборобського вишколу сільської молоді при кружках „Сільського Господаря" чимраз кращий. Внедовзі відбудуться у низці повітів покази плодів та тварин, які наша сільська молодь виплекала у цій господарській школі. Як відомо, в цьому році „Сільський Господар" згуртував в 23 повітах 3540 хлопців та дівчат, які ведуть у рамцях т. зв. змагань (конкурсів) практичну господарську роботу (управа пашних буряків, лену, городовини, плекання курей і кріликів і т. д.). В дні 14. вересня ц. р. збирається Головна Секція Хліборобського Вишколу Молоді при Т-ві „Сільський Господар", яка усталить напрямні праці на черговий рік.

Познаки поліпшення господарської культури — це в сільському господарстві рух зі штучними навозами. В останньому сезоні проявилося таке оживлення в цій ділянці на нашому терені, що деяких погноїв забракло (супертомасини). „Центросоюз" постарався про утворення консиґнаційних складів шт. погноїв, передовсім дешевих потасових, при Окружних Союзах Кооператив, чим дав змогу нашим селянам купувати нефальшовані погної прямо у джерелі. „Сільський Господар" перевів у цьому сезоні сотні досвідів зі шт. погноями в краю, з яких, з огляду на потребу паш, на увагу заслуговують досвіди над поправою лук і пасовиськ, переведені з дешевим каінітом і фосфоровими погноями. Районові Молочарні також закладають т. зв. „газонові" досвіди з погноями для ознайомлення членів з їх ділянням. Те, що наші кооперативні установи доставляють нашим селянам погної, обезпечує їх перед набуванням цього товару у несолідних купців, які не дають запоруки, що погної їх добрі. Тому треба користати саме з консиґнаційних складів погноїв при Окр. Союзах.

Організація нашого садівництва поступає настільки вперед, що в дні 15. вересня ц. р. відбудеться зїзд наших садівників та городників, делеґатів філій „Сільського Господаря" для урухомлення Головної Садівничо-Городничої Секції при Т-ві „Сільський Господар". Передбачується широку організаційну працю в краю, а саме закладання таких секцій при філіях „Сільського Господаря", реєстрацію садів і садівників та огородників, допомогу у доставі садівничого матеріялу, насіння і т. д.

Нова господарська книжка появилася накладом „Сіл. Господаря", а саме „За поправу наших лук та пасовиськ" відомого фахівця інж. М. Творидла. У книжці докладно описано, як саме поправляти луки і пасовиська, щоби з них була правдива користь. Книжка призначена для масового ширення (вийшла в 20.000 прим.) і коштує 20 сот., а з пересилкою 30 сот. Вона причиниться певно до покращання цієї ділянки нашого сільського господарства.

Великим господарським порадником буде (вже 7-ий рік) цьогорічний календар „Сільського Господаря", що на днях вийде з друку і буде містити кільканадцять статтей та поверх сотні ілюстрацій з ділянки управи ріллі й рослин, садівництва, луківництва, плекання тварин, пасічництва, шовківництва, кооперації і т. д. Ціна 1.50 за прим. Це є єдиний господарський календар, який має вже свою гарну опінію у кругах наших селян та господарських діячів. Він повинен поруч інших („Криниця", „Просвіти") бути у кожній народній установі та у кожного господаря

—o—

З Ліґи Націй.

ЖЕНЕВА, 10. 9. ПАТ. В год. 17.30 збір Ліґи Націй зібрався на друге пленарне засідання, на якому вибрано 6 віцепрезидентів. Вибрані: сер Джон Саймон, барон Альоізі, мін. Барту, канцл. Шушніґ, делеґат Індії Аґа Кган і югославянський мін. зак. справ Єфтіч. Опісля збір перевів поділ справ, що фіґурують на денному порядку, між комісії. Польське внесення відіслано до політичної комісії.

Міжнародній летунський турнір.

ВАРШАВА, 11. 9. ПАТ. На основі вісток з Альжиру вчора відступило від турніру 4 летунів, а саме двох поляків і двох німців. З поляків відступив Ґжещик і Фльоріянович з причини дефектів у моторах. Керманич німецької дружини відкликав від дальшого лету Морціка і Обергардта. Взагалі в часі окружного лету відступило 8 летунів: чотирьох німців (Еберґардт, Штайн, Кріґер і Морцік), один італієць (Кольомбо) і трьох поляків (Карпінський, Фльоріянович і Ґжещик), причому Карпінський бере участь в дальшому леті, але вже поза конкурсом.

ЛЬВІВ, 11. 9. ПАТ. Сьогодні після одноденного відпочинку в Альжирі стартують учасники чаленджу до дальшого лету. Найближчим етапом є Біскра, віддалена від Альжиру на 309 км. Тут змагуни перелетять понад північну частину пустині Сагари на довжині 150 км. Лет до Біскри так обчислений, щоби після доповнення бензини летуни могли стартувати до Тунісу можливо найвчасніше, з огляду на спеку, яка сильно дається відчувати летунам і моторам. З Біскри летуни звертаються під кутом 90 в напрямі Середземного моря до міста Тунісу. По дорозі мають перебути скелисті гори, що доходять до 2.000 м. висоти. Осівши в Тунісі, летуни будуть мати досить часу, щоб ще раз переглянути мотори перед летом понад Середземне море, а на другий день ранком всі змагуни ґрупами по 5 розпічнуть лет понад море. В означених раніших годинах здовж траси будуть стежити італійські та французькі гидроплями, а крім того будуть кружити кораблі тих держав: щоби дати поміч літакові на випадок упадку на море. Сьогоднішній лет є найкоротший, бо довгий тільки на 775 км.

ВАРШАВА, 11. 9. ПАТ. За вістками з Альжиру, які наспіли сьогодні в полудне з летунського турніру, відступив від окружного лету італійський змагун Кольомбо з причини лихого стану здоровля залоги. Польські летуни Фльоріянович і Ґжещик зажадали з Альжиру потрібних частин апарату з Варшави. Якщо дістануть їх швидко, не виключене, що Ґжещик і Фльоріянович возьмуть участь в дальшому леті, але поза конкурсом.

Вибухи на кораблі.

НЮ ЙОРК, 10. 9. ПАТ. Як ствердж у є „Дейлі Нюс", є докази, що пожежу на кораблі „Марокестль" попередили два вибухи. Депеші з Гавани повідомляють, що кубайська поліція перевіряє поголоски, на основі яких портові робітники компанії Ворд Ляйн застрайкувавши, прийняли службу на кораблі „Марокестль", щоби збунтувати залогу й знищити корабель.

НЮ ЙОРК, 11. 9. ПАТ. З Асбері Парку повідомляють, що вчора ранком в кадовбі знищеного вогнем корабля „Марокестль" роздався гук жахливої експльозії. Причини таємної експльозії невияснені. Сила вибуху була дуже велика і викинула частину корабля і спалене внутрішнє уладження на значну висоту.

НЮ ЙОРК, 10. 9. ПАТ. Останки корабля „Марокестль" заглиблюються щораз більше в піску. Втрачено надію, щоби вдалося кадовб корабля стягнути до порту. Після вибуху, який склався вчора ранком, в передній частині корабля, повстала нова пожежа, що триває досі.

ГАВАНА, 11. 9. ПАТ. Кружать поголоски, що пожежу на кораблі „Марокестль" викликали комуністи. Влада розпочала слідство, перевіряючи обставини, серед яких корабель виїхав з порту в Гавані.

НЮ ЙОРК. Поліція досліджує поголоски про двох таємничих пасажирів, що мали находитися на кораблі „Марокестль".

—o—

Нема холери в Констанці.

БУКАРЕШТ, 10. 9. ПАТ. Аґенція Радор повідомляє: В міродатних колах заявлено офіційно, що висліди першої аналізи не викрили зовсім зарazка холери у військовому таборі під Констанцою. В лябораторіях ведуть досліди, щоб устійнити характер недуги, якої познаки вказують на гострий катар кишок.

—o—

З нових видань.

Юрій Липа: КОЗАКИ В МОСКОВІЇ. Роман із XVII-ого століття. В-во „Народній Стяг", Варшава, 1934., ст. 234.

На першу звістку, що Ю. Липа написав історичний роман, тішились ми дуже. Знаємо Липу вже з інших, менших його праць, знаємо його суворі вимоги до літератури, його стилістичний хист і культурність, а слово „роман" звучить привабливо. Маємо історичні повісти, але роману ні!

І написав Липа історичний роман із XVII. віку. Маємо враження поставив він перед собою подвійне завдання: змалювати ріжницю двох культур, московської й української і дати пригодницьку повість. Якщо автор не мав цього другого наміру і хотів обмежитися тільки до якого вимога вірного історичного малюнку, то не повинен би був називати його романом.

Трьох козаків вибирається з України через Данціґ шукати у Москві скарбу Івана Грозного. Де захований скарб, про це мав залишити Грозний вістку у своїм заповіті, а де заповіт, проникливі козарлюги вивідують у своїх сміливих розшуках. Уся книжка оповідає про їх мандри туди і назад, і розшуки. Один із них сміливий, другий підприємчивий, третій фільософ. У доказ сміливости віримо козакам легко; є на це стара рецепта: розбивати ворогів пястуком і вимахувати шаблею так, щоб іскри летіли. Проворність в ситуації, в які попадають наші герої, нагадують нам занадто живо нашу дитячу лектуру. Велика це перепона для наших авторів, що ми читаємо змалку теж чужинних і що між ними є 1001 ніч, Мінхгавзен, Ґулівер, Дон-Кіхот, Жіль Верн, Майн Рід.

З рідним фільософом Латкою нам уже зовсім нудно. Можливе, (хоч не віримо), що в XVII-ому віці наші мандрівні фільософи не роздумували про життя цікавіше, одначе це мала потіха. Фільософія не старіється: ще нині можна читати Плятона і Монтеня, забуваючи про те, коли вони жили. Суєта суєт, яку проповідує Латка і nil admirari не мають тут індивідуального забарвлення, надто банальні.

Засновок роману обіцює чимало. Шукати велитенського скарбу, добираючися до нього крізь неймовірні трудноші, зводити боротьбу з ворогом силою та хитрощами це клясичний сюжет для пригодницького роману. Але... щоб виковати цей плян, автор мусить полонити нас своєю уявою. Тимчасом наші козаки рішуче за багато базікають, за мало зазнають пригод і занадто машинально виходять переможцями з ситуацій за мало романтичних, чи якби нині ми сказали „сензаційних" або „кінових". Через те і постаті їх героїв, знебарвлені, шаблюновопрограмові.

У романі нема й натяку на те, що козаки задумують зробити із дорогоцінним скарбом, як хотять ужити його на боротьбу з Москвою. А в цьому ввесь глузд їх мандрівки. Коли ж у цій мандрівці пропадають вони — віднаходить один одного занадто випадково без ніякого зусилля приятелів і автора. Провідна думка, за якою йде автор, занадто живо нагадує нам педагогічний шнурок, яким тягнуть молодь автори популярно-виховних повістей: „Ось, синочку, сенс моральний".

А провідна думка роману Липи заслуговувала би на кращий підхід. Спасти рідний край не можна скарбом, що лежить у чужій землі, тимбільше, коли це земля ворогів, — шукати за ним треба на батьківщині. Із цієї, на перший погляд, простої думки, можна вивести низку преґарних картин, так само, як з кожної іншої, але нею мусить захопитися передовсім сам автор. Англійський письменник Честертон, великий оборонець рідної традиції та буденщини, добуває з таких традиційних правд фантастичні памфлєти.

Липа витратив занадто багато енергії на історичну документацію, головно на фільольоґічну спробу наслідувати мову даної доби. Праця витрачена на це і талант проявлений автором у цьому напрямку не стоять у ніякій пропорції до осягу. Вирішним чинником у романі стає уява письменника, що мусить зібраний матеріял перетворити на низку подій, звязаних композицією і на типи своїх героїв. Уже система розділів принята Липою (які він чомусь називає „відтинками"!) вказує на те, що композиція складається тут на імпровізацію; роман міг би мати багато менше і багато більше розділів, не змінюючи нівчому своєї акції.

Неодин момент у цьому романі можна було використати для драматичних картин, що хвилюють і зацікавлюють: вовк пориває дитину, герой попадає у вязницю, італійка україниться і розбить батьком козака, навіть звичайні бійки з пястуками і ножами можна бачити, коли вони відповідно відтворені. Липа зупиняється над ними оповідним тоном, наче людина, що чула про них, але сама їх не бачила.

Можна повірити, що Липа захопився своєю темою, коли вложив у неї так багато праці, а проте не відчуваємо в його романі безпосереднього постійного звязку з переживаннями його героїв; він не вкладає в їх психольоґію нічого з того, що його цікавить і хвилює; вони для нього тільки грамофонові плити — вся його увага зосереджена на зовнішніх і підрядних засобах.

Роман, за інтенціями авторів повинен залишити бадьорий настрій. І тут, як у численних наших книжках, використаний старий ефект: многая літа нашому володареві, слава нашому народові. Коли згадуєш, що змальовані там московські варвари, стояли культурно багато нижче від нас і взяли верх над нами — зачиняєш книжку скоріше з мелянхолійними рефлексіями. Навіть ту свою провідну думку про московське варварство та темряву повторяє автор занадто часто і занадто наївно. Роман ріжниться тим від реферату, що не можна в ньому за часто повторяти головної тези.

Водночас не можна назвати „Козаків у Московії" популярною повістю. Липа підвищив значно рівень своєї праці і дав доказ, що вмів володіти літературними засобами. Щодо архаїчної мови можна би посперечатися. Признаємо, що

така мова наближує нас до духа даної доби, але і питаємо себе: чи вона не стає вантажем, який коли автор раз узяв на свої плечі, відбирає йому сили, потрібні до іншого, чи не важнішого в історичному романі, завдання?

Мова XVII-го віку, вжита Липою, головно у розмовах дієвих осіб, це здебільша стилізація. Автор мусить до давніх висловів і зворотів додавати сучасні, щоб оминати археольоґічних дивоглядів. Нпр.:

„Отож той посол короля Фридерикуса Данського ознаймує: „Москвитяни суть люде хитрі, спритні, затяті, неповстримані, немилостиві, розпусні і щоб не повідати — безсоромні. до вшелякого зла схильні, ставлячі силу на місце права — і повірте мені, од чеснот ушеляких одмовляючиїся". Оповідант той не сам єсть — додав борзо философ, помітивши рух нетерплячий Трембецького, — тілько єсть і другий такий сам, Олеаріюш Адамус".

Як бачимо маємо тут і слова багато пізнішої мови. Архаїзована мова робить своє враження, коли йде про духа епохи, але малюнок історичного тла куди важніший. Барвиста, соковита мова Липи і гарний стиль засічені подекуди недогляненими огріхами. Автор пише систематично „лехко", „мяхко", далі „всуміж" „сіляфічний" зам. „силябічний" полковождь (!), „холодностею" зам. холодністю, „нещисленні" зам. несчисленні; „над усим" зам. усім, „подоріж" (!), „поступовання" зам. поведінка, „сбоятно" зам. байдуже, „удався" зам. пішов, звернувся, „узнати", зам. признати, „так солодкий" зам. такий солодкий і під впливом макаронічної мови XVII-го віку вживає від себе сила зворотів чисто польських або зовсім невиправданих з погляду літературної мови „Її велике біле тіло виливалося (!) вільно на солому"; „це було певно по кільканадцятьох таких ревізій (!)"; „урядив (!) кілька розваг", „блиски кинджалів у заміряннію" (!), „а він однак якби не усвідомлює себі", „котра була в прийняттю поперед", „тут почулися (!) чиїсь кроки". „...пішли далі на речах бувши милих...", „по учиненню справедливости", „доходило ушей (!) мандрівників", „невільником стався" зам став, „мстився пусканням (!) вітоів", „змучені до вичерпання (!)", „надумуючись довго відповів йому посуненням..." Що це таке „Е' але" з таким апострофом, не збагнеш. Наведені тут фрази це тільки мала частина серед між таких зворотів: „Витиснув слова з себе однак (!!) і випростувався. Може цар їхній словами тими вискалившись, однак (?) і с...дещицю".

Така фразеольоґія робить усю повість просить прикрою лектурою. Маємо враження, що старосвітська мова, завсіди макаронічна для нашого вуха, дуже добре підходить там, де автор має на меті комічний ефект, а у поважних сюжетах сповняє свою ролю тільки при дуже своєрідних умовинах.

М. Р.

——o——

Недотепний проект з кіновими картами.

Львівський маґістрат сильно зажурився касою львівських кін. Звернув він увагу на те, що за багато людей ходить до кіна безплатно. А щоби зарадити цьому лихові придумав одну новину: редакції щоденників дістануть по одній вільній карті, що буде вступом до всіх кін одночасно. За цю вільну карту кожна редакція обовязана буде поміщувати щодня програму всіх кін і рецензії з їх фільм. Не входимо в те, чи львівські редакції згодяться на такий інтерес. Кошти щоденних оповісток кінв занадто великі, коли рівняти їх із безплатними картами.

Та ось виринає інше питання: як знову редакція поміщувати кінові рецензії з одною картою? Дуже часто трапляється так, що кіна дають премієру того самого дня. У таких випадках редакція часто посилає на такі премієри двох і трьох членів своєї редакції, щоби помістити негайно рецензії з нової фільми. При одній карті рецензент мусів би хіба сидіти в кінах від 4-ої год. до ночі або розложити собі цю приємність на кілька днів. Тоді інші члени редакції взагалі не зможуть користати з кінової карти і вся сумнівна приємність з неї мала би залишитися тільки одному рецензентові.

Нема сумніву, що якби такий розпорядок маґістрату ввійшов у силу, тоді вся преса відмовилась би від дотеперішньої своєї практики, члени редакції, які ходять до кіна з обовязку, напевне не будуть такими частими його відвідувачами з приємности, за яку мусіли би платити. На редакційних картах маґістрат певно не зробить ніодного золотого.

Власники кін, що стоять ближче до цієї справи та розуміють її як добрі фахові і розумні підприємці, напевне будуть старатися розяснити дотичним урядовцям з маґістрату, що санації кін не можна починати від таких наївних засобів. Зате можуть вони, у власному, добре зрозумілому інтересі, загострити контролю редакційних карт, щоб із них не могли користати люди посторонні, як це ...коли буває, коли члени редакції з ...відступають їх своїм знайомим.

——o——

Великі вправи Райхсвери.

НІРНБЕРҐ, 10. 9. ПАТ. На закінчення конґресу нац. соціялістів відбулися сьогодні на величезному оболонні Цепеліна вправи Райхсвери, в яких виступили в повній зброї відділи, що репрезентували всі роди зброї Німеччини. Вправи мали характер правильного бою при співучасти скорострілів і мінометів. Вправи повторено двічі: передпол. перед ґен. Бльомберґом, пополудні в прияві канцл. Ґітлера і міністрів. Між глядачами переважали члени штурмових і охоронних відділів. Вправи скінчилися дефілядою формацій Райхсвери перед канцлером Ґітлером. На переді відділів несено три прапори баварського полку Ліста, в якому Ґітлер служив добровольцем у світовій війні.

По широкому світі.

— В порті Ґдиня застрайкували частинно портові робітники, невдоволені розпорядками в справі посередництва праці.

— В Берліні засуджено швайцарського громадянина Бертолета на два і пів року вязниці за комуністичну пропаґанду.

— У Спліті (Дальматія) прийшло до поважних заворушень наслідком відчиту, який виголосив марш. Бальбо перед 150 італійськими оптантами.

НОВИНКИ

— **З музичного життя.** При кінці цього місяця має відбутися концерт діточої орхестри. Проби вже відбуваються, тому проситься всіх дітей, що грали на концерті „Діти дітям" зголоситися до Вищого Муз. Інст. ім М. Лисенка у Львові.

— **Посвячення костела.** У Львові відбулося 7. ц. м. посвячення костела св. Єлисавети. Будова костела розпочалася 1905 р. а скінчилась 1911. Одначе посвячення відложено аж до вибудування вівтаря. Будову вівтаря перервано з причини війни і скінчено щойно тепер коштом 150.000 зол.

— **Зїзд повітових лісових інспекторів у Львові.** Дня 10. ц. м. відбувся в Хліборобській Палаті у Львові зїзд повітових лісових інспекторів із воєвідства львівського, станиславівського і тернопільського. З рефератів, виголошених на зїзді, заслуговує на увагу передовсім реферат головного лісового інспектора львівської Хліборобської Палати, д-ра інж. Каз. Пілята, на тему: „Раціональність господарки в громадських лісах".

— **Сян виляв.** Наслідком останніх дощів виступив з берегів Сян між своїми джерелами і Диновом, заливаючи поля. Піднісся теж стан води в доплинах Сяну.

— **Зниження кари.** На руки міністра справедливости вплинуло письмо з проханням дальшої ласки від президента республики для українських селян, засуджених за участь у знаних подіях у ліському повіті. Свого часу суд засудив на кару смерти трьох лемків, а одного на досмертну вязницю. Засуджених на смерть помилував президент, перемінюючи кару смерти на досмертну вязницю. Згодом знижено дальше кари. Трьом засудженим на досмертну вязницю обнижено кару до 5 літ, одному до 3. Зачувати, що міністр справедливости рішив представити лемків до дальшої ласки президента.

— **Арештування польського спортовця.** До Бриґідок дістався знаний у Львові спортовець Кароль Вечисти, б. голова окружної колеґії копаного мяча. Будучи касієром фірми „Ґаліція" спроневірив 8 тисяч зол. Коли зловживання виявилися, Вечисти в червні ц. р. втік зі Львова, залишивши жінку без засобів до життя. В останньому часі зголосився сам на поліції.

— **Зловживання судового комороника.** В Бидгощі засуджено судового комороника Тадея Кухара на 6 літ вязниці і позбавлення на 10 літ громадянських прав за спроневірення, яких він допустився у 250 випадках на суму поверх 50.000 зол. Спроневірені гроші Кухар пропустив на пиятику і розгульне життя.

— **Хто виграв на льотерії?** В нинішнім тягненню Держ. Кляcової Льотерії впали виграні на такі числа: 15.000 зол. на ч. 84788, 92119, 165238. 10.000 зол. на ч. 82904, 162866. 10.000 зол. на ч. 19849, 71078, 138397. 5.000 зол. на ч. 20529, 35402, 46569, 70136, 103496, 112960 147778. 5.000 зол. на ч. 35543, 72868, 101214, 140434, 159379. 2.000 зол. на ч. 4551, 5078, 6841, 9888, 13437, 32373, 33588, 39059, 41159, 54343, 68895, 71857, 77328, 89244, 89994, 98535, 102146, 104163, 134522, 138046, 140264, 141510, 144326, 156086 ,167437. 2.000 зол. на ч. 46823, 49177, 54130, 30521, 37781, 55345, 59179, 968, 72321, 79694, 102430, 106121, 113634, 117397, 154336. 1.000 зол. на ч. 6007, 8638, 8989, 10001, 21717, 22063, 24330, 27853, 31381, 43195, 47745, 47787, 57586, 57641, 69164, 81308, 85715, 86335, 107755, 108735, 112069, 114740, 117407, 128356, 139435, 140933, 142678, 145001, 145436, 147297, 148130, 150615, 152858, 159367. 1.000 зол. на ч. 400, 1392, 9397, 10107, 19262, 14741, 29172, 36427, 44770, 67443, 71497, 74447, 79606, 81082, 87102, 87616, 90557, 97703, 100029, 109430, 112718, 112772, 114557, 115090, 122996, 130261, 130849, 131418, 135328, 147903, 149190, 157962, 160395, 162549, 167977, 169288.

— **Поворот війська з вправ.** В понеділок вечором стало вертатися до Львова військо з вправ. Цілу південну частину Львова заняла кільканацятьтисячна армія. У вівторок у дефіляді взяло участь вісім полків піхоти, дві бриґади кінноти, полк уланів, два полки й один дивізіон легкої артилерії, полк тяжкої артилерії, полк моторової артилерії та баталіон танків. Дефіляда почалася в 3. год. попол. під проводом інспектора армії ген. Румеля. На Галицькій площі під тріюмфальною брамою витав військо президент міста Дрояновський в окруженні послів і сенаторів, членів м. ради. Три дочки вищих маґістратських службовців дали ген. Румлеві цвіти. Шкільну молодь звільнили з останньої години науки, щоби взяла участь у цьому військовому святі.

— **Львівська хроніка.** Власничка пральні „Парижанка" (Богданівка) 22-літна Йос. Єжовська намагалася покінчити з життям, тому напилася сільної кислоти. Її забрали до шпиталю. — При вул. Різницькій 12 напилася йодини 26-літна Міна Штріх. Її забрали до шпиталю. — На Високому Замку напився саліцилевої кислоти 35-літний безробітний Віктор Паян із Вільки. Порізав теж собі жілеткою груди. І його відвезли до шпиталю. — На вул. Калетській невідома жінка підкинула півторарічного хлопця з карточкою, що йому на імя „Іван". — З хати Ем. Ґріса (Коперника 37), як він із нагоди Нового Року був у божниці. злодій вкрав 40 облігацій будівельної позички вартости 7.500 зол. — В вестибулі Вел. Театру арештували міжнародного злодія з Каліша Юлу Лейбу Штресберга, як старався вкрасти портфель Арт. Яримовичеві.

— **Краєва хроніка.** Під потяг, що їхав з Перемишля до Хирова, кинувся залізничник Михайло Буш, якого колеса перетяли на дві половини. — У Лукавиці Нижній (Стрийщина) вбито Василя Ши[redacted]дозрілих поліція арештувала Василя Кешка, Миколу Леника та Павла Синська з Лукавиці. — У Сороках (Коломийщина) злодії, що мабуть хотіли красти овочі в саді І. Мармороша, втопили сторожа саду Фоґля в ямі з гноївкою, глибокій на 4 м. Як підозрілого в тому душогубстві поліція арештувала Максима Юрчака, якого бачили з Фоґлем кілька годин перед убивством. — У Гуминськах (Теребовельщина) повісився наслідком незгоди з жінкою К. Сороцький. — У Млинівцях (Зборівщина) підчас осідання ушкодився військовий літак. Пільот і обсерватор вискочили з літака в останній хвилині. — За похвалювання вбивства мін. Перацького бориславський суд засудив на два місяці й тиждень арешту вдову Анг. Тютіну з Росії.

— **Любовна трагедія** склалася в Товстолузі, пов. Перемишль. Олекса Гуцул, син заможнього господаря, хотів женитися з Анною Левицькою, але батько дівчини тому противився. Колисьтут Гуцул звабив дівчину до поблизького ліса і спитався, чи хоче вийти за нього. Коли Анна дала відмовну відповідь, Гуцул стрілив до неї двічи з кріса, кладучи її трупом, а потім відобрав собі життя.

— **Жінка головою рабівників.** Румунська жандармерія виловила рабівничу банду, що перед кількома тижнями зрабувала в кушніра Копчинського в Міґові гроші й речі, разом на 50.000 левів і тяжко побила цілу родину. Головою тої банди є Евфрозина Совак з Міґови. До банди належить її чоловік Танасій Совак, Дмитро Бермик та Іван Іванчук з Чорногузів. Вони вже арештовані.

— **Приловили пачкарів.** Коло Перебиківців на польсько-румунській границі стежа пограничників прилапала польських горожан Варфоломея Данилу і Андрія Петращука. В них найдено камінці до запальничок, три запальнички, алькоголь і шовк. Пачкарі видали й свого спільника в Суті Евфрема Буга. Всіх відставлено до Хотина.

— **Ріжні вістки.** Відомий англійський фізик Джемс Джінс обрахував, що завдяки винаходам Едісона світове багатство збільшилося на 15 міліярдів долярів. — Ліґа Націй видала річник про стан зброєнь 64 держав. — У Франції врожай винограду приніс цього року на 1.733 міл. літрів більш вина, ніж у минулому році; виїмково добре вдалися вина бордо, бурґундські і ельзатське. — Помер у 83 р. життя колись славний італійський артист Рамбальдо де Ґудрон, що виступав іще з Елеонорою Дузе. — Один із найбільших банків у Шікаґо рішив припинити свою діяльність тому, що його інтереси не виплачуються; 7000 вкладників дістане назад свої гроші. — У Марокко заборонили продавати німецькі часописи „Дайче Альґемайне Цайтунґ" і „Льокаль Анцайґер". — Відкрили досі невідомий альбом з поезіями Ґетого, який передав його підчас своєї другої подорожі Райном тодішньому командантові м. Андернах. — Німецький уряд рішив сконфіскувати майно відомого пацифіста професора Ферстера, члена Ліґи Націй.

— **Найшли старі рукописи Евангелія.** Вчений і дослідник релігії Редндел-Гаріс найшов у старому манастирі яковитів у Вірменії два рукописи з перших століть після Христа. В них у сирійській мові поданий повний текст Евангелія св. Луки, св. Марка та значна частина Евангелія св. Івана. Одна американська накладня дає вже згаданому вченому за ці Евангелія 3.500 фунтів стерлінґів.

— **Фальшиві акції на льондонській біржі.** Паніка на льондонській біржі повстала через те, що там появились підроблені акції британського повітреплавного товариства. Цей обман не вдався і поліція скоро зліквідувала його. У мент, коли арештували ошуканця, він застрілився. Цікаве, що досі не ствердили, хто він, бо його прізвище фальшиве. Він випалив собі квасом місця на пальцях, щоб не можна дактильоскопічними відбитками перевірити його особи у списках ошуканців. Він американець і належить до цілої банди фальшівників.

— **За габсбурський престіл.** Англійський архикнязь Альбрехт, єдиний син архикнязя Фрідриха, головного команданта австро-угорською армією підчас війни, розводиться. Він оженився два роки тому з розведеною жінкою мадярського посла в Софії, Рудная, донькою великого землевласника Лельбаха. Вся династія Габсбурґів була тоді проти цього подружжа, але не помогло. Не помогло навіть те, що папа, за інтервенцією (як кажуть) цісаревої Зити відмовився признати розвід пані Рудная. Альбрехт узяв цивільний шлюб. Та ось закружляли звістки, що є можлива віднова престолу Габсбурґів. Альбрехт пробував примиритися з Габсбурґами. Імовірно наслідок цих переговорів був такий, що вони поставили йому за домагання, щоби розвівся. Жінка Альбрехта внесла розводову скаргу з мотивом, що чоловік її покинув. Невідомо, чи це теж не зроблене за порозумінням з Альбрехтом.

— **Розводи в Парижі та околиці.** За 1933 рік статистика Парижа і департаменту Сени стверджує, що суд розвязав 30.000 подруж. Все це очевидно не французи. Дуже багато чужинців, які не можуть розвестись у своїй державі, приїзджають у Париж саме з тою метою.

— **З Англії до Індії без зупинки.** Відомий англійський летун сер Аллен Кобгем і начальник ескадрилі Гельмор приготовляються до льоту з Англії до Індії без зупинки на день 21. ц. м. Вони будуть наповнювати резервуари бензиною у повітрі над островом Мальтою, над Александрією і Басорою.

— **6000 бандитів в Америці.** Дописувачі нюйорських газет подають вістку з Вашинґтону, що федеральний уряд виготовив список усіх бандитів, за якими пошукують федеральні агенти. Їх число досягає цифри 6000, а всіх їх уважає ґенеральний прокуратор за „прилюдних ворогів ч. 1". З тих, що дотепер поставлено перед суд, засуджено на кару 93 відсотки. З цього показується, що це справжні опришки, яких треба вигубити. Останнього року федеральні аґенти зловили 928 опришків, а також відшукали 2302 вкрадених автомобілів.

— **Учасники челенджу засоблені.** Як довідуємося, всі учасники челенджу, що 7-го ц. м. вибрались в окружний лет дістали від фірми Фукса чеколяду „Летуна" та освіжні кармельки. Фірма Фукса пригадує, що вона вже багато разів підсилювала учасників ріжних спортових імпрез своїми виробами. Нпр. підчас останніх перегонів наколесників на шляху Берлін-Варшава всі члени обох дружин дістали молочну чеколяду Фукса.

—o—

Дописи.

БУЧАЧ.

Загальні Збори Філії „Українського Т-ва При-хильників Мистецтва" Дня 2. п. м. відбулися в до-кий філії „Бесіди" загальні Збори Філії Українського Т-ва Прих. Мист." Філію основано з початком 1932 р. Її ді-яльність розвивалася спершу досить буйно. За півтора року влаштовано дві вистави образків (учнів Новаків-ського й Новаківського) та виголошено такі рефера-ти: „Значіння мистецтва в житті людини" (О. Мель-ник), „Думки про мистецтво" (мр. Данилів), „Про красу" (о. Камінський), „Новіші напрямки в малярстві" (мр. Бараболяк М.), „Огляд історії українського ма-лярства" (радн. Марків), „Про українську музику" (п Бараболяківна) і „Творчість М. Лисенка" (п. Данилівна). Крім цього виділ закупив до книгозбірні Т-ва низку мистецьких альманахів та книжок про мистецтво. На жаль, ця діяльність у другій половині 1933 р. і в пер-шій 1934 р. з причини важкого удару на голову Філії припинилась. Одначе є надія, що новий виділ Філії в якого склад увійшли радн. Марків (голова), проф. Іщевич Софія, п-і Гринева Ст., м-р Крутовський (чле-ни виділу) та п. Согор - Воронкова (заступник), відно-вить діяльність Т-ва. Новий виділ задумує заложити при Філії гурток плекання рідної мови й гурток світ-лиців та дати почин до оснування майбутнього пові-тового музею в Бучачі. Гарні проєкти а що з них здійсниться — покаже майбутність.

ЯВОРІВ.

Віднова Братсько-Просвітного Дому. В місяці серпні скінчено віднову Братсько-Просвітного Дому. Коли пожежа зруйнувала дві кімнати зовсім і все внутрішнє уладження Дому, то здавалося, що читальня навіть в нутрі не буде всилі відновити двох кімнат. Невелике обезпечення, виплачене „Дністром", не дава-ло надії на виправлення Дому і знадвору. Та завдяки жертвенній праці місцевої інтелігентної молоді (поміч мулярям), завдяки безкорисній праці членів читальні та щедрості суспільности відновлено Дім унутрі ще краще, як було передтим. Крім цього виправлено ще і зовні. Всім членам читальні, братства й інших това-риств, які своєю працею й датками причинились до віднови Братсько-Просвітянського Дому, належиться щире признання.

Повітове свято дитячих садків уладив у неділю 2. вересня Повітовий Кружок „Рідної Школи" в Яво-рові. Свято відбулося в саді Народнього Дому і мало просто зворушливий характер. По промові Оді Ста-шинської, провідниці садка з Молошкович, попису-валася мала дітвора співами, забавами, танками і декля-маціями по черзі зі сіл: Залужа (провідниця п. Кожу-ховська), Черниляви (п. Оля Саевичева), Наконечного I. (п. Іванна Хаївна) і Наконечного II. (п. Оля Панчиши-нівна), врешті з Молошкович. Не взяли участи тільки садки з Малого Передмістя в Яворові (з невідомої при-чини) та з Рогізна. В Рогізні не закінчено в пору пра-ці, бо староство не затвердило провідниці садка. Пев-ність дітвори, гарне й сердечне щебетання, веселі, бадьорі співи свідчили про витревалу, повну посвяти працю провідниць, які з самовідреченням працюють над надією нашого народу. Успіхи тої праці, що раді-стю наповнювали всіх приявних, будуть певно найбіль-шою заохотою для всіх інших Кружків „Р. Ш.", а Стар-шину Повітового Кружка в Яворові загріють до збіль-шення акції при основуванні садків у всіх селах пові-ту в найближчім році.

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ.

КАЛЕНДАР „ПРОСВІТИ" на звичайний рік 1935. (Річник 55-тий). Накладом Т-ва „Просвіта" у Львові. Львів, 1934. Окладинка листи арт. В. Січинського Стор. XLIV (календарна частина) + 100 стор (літературна частина) + 16 стор. (оголошення). Разом 160 стор. Форм. 8-о. Зміст дуже ріжнородний та цінний. Він та-кий: I. Календарна частина: 1. Астрономічні відомости. 2. Здогадний характер року. 3. Наукові помітки стану погоди. 4. Пасхалії. 5. Події за століттями 6. Забуті ста-роукраїнські імена. 7. Календаріюм. 8. Жидівський кален-дар. 9. Українські народні звичаї в ріжних місяцях ро-ку. 10. Таблиця як обчислювати відсотки за один рік. 11. Календар вагітности свійських тварин. 12. Ловецький календар. 13. Грибовий календар. 14. Український істо-ричний календар. II. Літературно-наукова частина: 1) Б. Л.: Під новий рік (вірш). 2) І. К. Три великі ю-вілеї нашої історії. 3) Б. Кравців: Притихли нам... (вірш), 4) М. Горбовий: За кращу долю України (спогад). 5) Я. Ярий: Розлалая (поезія). 6. Д-р М. Сміжко: Наші найбільші скарби. 7) Б. Лепкий: Блудний син (опов.). 8) А. Волощак: Орка (поезія). 9) М. Дужий: Вихован-ня, культура й освіта народу. 10) Ю. Юрченко: Проз-рів (опов.). 11) О. Кузьма: Облога Перемишля (спогад). 12) В. Ткачук: Травень (опов.). 13) Д-р А. Лисяк-ський: Нові здобутки комунікації. 14) Гр. Ганкевич: Чи хочемо далі жити в злиднях?. 15) Д-р В. [illegible]: Від чого хоріємо?. 16) М-р Вол. Мигаль: Що треба знати про вексель? 17) Т. К.: Дещо про безпеку жит-тя. 18) Деякі добрі поради. 19) Наш пожиток. 20) Залізнича тарифа. 21) Почтова тарифа. 22) Найважніші адреси головних адміністраційних і публичних установ. Оголошення. — Ціна 1·30 зол.

КАЛЕНДАР - АЛЬМАНАХ „ДНІПРО" НА ЗВИЧАЙНИЙ РІК 1935. Річник XII. Львів 1935, накладом Українського Т-ва Допомоги Емігрантам з України (вул. Руська 3) Ціна 2 зол. — Зміст: Ф. Дудко: Прошектор (оповідання). — Е. Маланюк: Подорожні нотатки. — О. Ржепецька: На берегах Горина (поезія). — В. Дорошенко: Політичний розвиток Наддніпрянської України. — В. Бень: Поховання цілої ім[illegible] зії (спогад). — Е. Маланюк: 13. V. 1933. (память М. Хвильового). І. Мазепа: Україна під большевицькою владою. — М. Островерха: Під Чорним Островом (спогад). — А. Жук: Як дійшло до заснування „Союза визволення України". — Д. Дорошенко: Лицар праці й обовязку (О. Лотоцький). — В. Лазаревський: І. Горденко (спогад). — Н. Дорошенко: В. Самійленко (спогад) — Наші втрати. — Інформаційна частина.

ЖУРНАЛИ.

„ЖИТТЯ І ЗНАННЯ", популярно-науковий місячник Т-ва „Просвіта". Рік VII. ч. 9. Львів, вересень 1934 р. — Зміст: Василь Верниволя: Пятьдесятліття Т-ва „Український Народний Дім" у Чернівцях; Одеські катакомби; К. Ластівка: Буковинські, старосвітські молитви; І. Крипякевич: Про давніх українських майстрів та винахідників; М. Д.: Михайло Вербицький; М. Андрусяк: „Москвофільські" культурно-освітні установи й товариства; Р. Кахникевич: Випадки поразки електричним струмом; Я. Пастернак: У добу городищ; Я. Симович: Дещо про залози внутрішнього виділювання; Юл. Сосневицький: Дещо про виноград; А. Андрієнко: Заквас паші на зиму. Додаток: Освіта й виховання. Бібліотечний порадник.

—o—

Листування Редакції.

Вп. Янів Микола, Маленовіце: Обіцяне просимо присілати.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Театри.

Український Нар. Театр ім. Тобілевича.

Самбір:
12. IX. Товаріш.
13. IX, Залізна Острога
Зі Самбора вступить театр на 3 дні до Добромиля, а потім до Перемишля.

Великий Міський Театр.

Середа, 12. IX. год. 7·30 веч. „Я переміг крізу".
Четвер, 13. IX. год. 7·30 веч. „Я переміг крізу".

Театр Ріжнородностей.

З приводу приготувань до відкриття нового сезону нечинний.

Кіна.

АПОЛЬО: „Марківа Йорісака" (Битва).
АТЛЯНТИК: „Кіт і скрипка" (Джанета Мекдональд, Рамон Новаро).
ВАНДА: „Непотрібна", та „В тіні хмарохсрів".
КАСІНО: „Пімста п. Ікс".
КОЛІСЕЙ: „Спритна дівчина", ревія „Хай живуть Торги!"
КОПЕРНИК: „Щойно вчора".
МАРУСЕНЬКА: „Геть зі скрутою" і ревія „Львів мусить".
МІРАЖ: „7 днів щастя", „Година з розкішною Беті".
МУЗА: „Невидний чоловік".
ПАН: „Танцююча Венус".
ПАЛЯС: „Князь Аркадій".
ПАСАЖ: „Великоміські тіни" та ревія
РАЙ: „МЕРТВІ ДУШІ".
СВІТ: „Рік 1914".
СОНЦЕ: „Золоті сильця" та ревія.
СТИЛЕВЕ: „Жінки волять брутальних" і ревія „Весела Богема": „Ідемо на Східні Торги".
ХИМЕРА: „Гоцля!" (Клара Бов).
УТІХА: „Брат діявола" і Флін і Флап

Закордонне радіо.

Середа, 12. вересня 1934.

Відень (506,8) 12·00 Концерт, 20·00 Академія в честь Авіяно й Дольфуса, **Братислава** (298,8) 11·05 Концерт, **Париж** (1649) 20·45 Симф. концерт, **Білгород** (439,8) 18·30 Пісоньки, **Берлін** (356,7) 16·00 21·00 Концерт, 19·20 Пісоньки, **Мінхен** (405,4) 13·25 Нова популярна музика, **Будапешт** (549,5) 13·30 Концерт, 19·30 Фортепян, 22·15 Циг. музика, **Міляно** (368,6) 13·00 Камеральна музика, **Рим** (420,8) 20·45 Оп. вечір: „Зузаннина тайна" оп. Вольф Ферарія, „Ле Преціозе Рідіколе" муз. комедія Летуада.

Четвер, 13. вересня 1934.

Відень (506,8) 16·15 Програма для дітей, 17·50 Альтівка, 19·55 Фортепян, 22·00 Пісні й арії (Гадрабова, сопр.), **Братислава** (298,8) 21·15 Два фортепяни, **Кошиці** (259,1) 15·15 Авдиція для Закарпаття, **Прага** (470,2) 10·15 Легка музика, 19·10 Сучасна музика для дітей, спів, 20·25 Комедія, 21·15 Хорватські нар. пісні, **Париж** (1649) 12·30 Легка музика, **Гільверзум** (1875) 19·45 „Брідерляйн Файн" оп. Лео Фаля, **Атльона** (531) 19·50, 21·15 Ірляндські пісні, **Білгород** (439,8) 18·30 Пісоньки, 20·30 Сольо на арфі, **Берлін** (356,7) 18·50 Квартет ес-дур Регера, **Кенігсвустергавзен** (1571) 17·45 Старофранцуські та староітал. пісні, **Ляйпціг** (382,2) 17·00 Лірика Півночі, **Будапешт** (549,5) 13·30 Популярна музика, 19·00 Циг. музика, **Міляно** (368,6) 11·30 Тріо, **Рим** (420,8) 17·00 Вок.-інст. концерт.

Львівське радіо.

Середа, 12. вересня 1934.

6·45 Ранішня авдиція, 7·50, 22·00 Рекламовий концерт, 11·57 Сигн. часу, 12·03 Метеорольг. вістки, 12·05 Сільва рерум, театр. репертуар, 12·10 Популярна чеська муз., 13·00 Полудневий денник, 13·05 Оп. фрагм. із Шаляпіном (гр. пл.), 15·30 Експорт, 15·35 Львівські економічні вістки, збіжева біржа, 15·55 5 хв. від моря, 16·00 Легка музика (джез орх.), пісоньки, 16·45 Для старших дітей: „Лесько, Париж і чорний кіт" 17·00 Спів (Заморська) в супр. фортепяну, 17·25 Для жінок: „Нові шляхи сусп. опіки над матірю та дитиною", 17·35 Кл. Дебіссі: Симф. танці (гр. пл.), 17·50 Спортовий порадник, 18·00 Наука стенографії, 18·15 Скрипковий ресіталь Вол. Поповського, 18·45 Відчит: „Блакитна цвітка країни", 19·00, 19·30 Легка муз., 19·20 Актуальна балачка, 19·50, 19·56 Сп. вістки, 20·00 Форт. ресіталь, 20·45 Веч. денник, 20·55 Як працюємо, 21·00 Шопенівський концерт, 21·30 Балачка про новий театр. сезон, 21·40 Спів (хос. Волинський), 22·15, 23·10 Танк. музика, 23·00 Комунікат лет. турніру.

Четвер, 13. вересня 1934.

6·45 Ранішня авдиція, 7·50, 22·00 Рекл. концерт, 11·57 Сигн. часу, 12·03 Метеорольог. вістки, 12·05 Сільва рерум, театр. реперт., 12·10 Для наймолодших дітей: „Як маленький Севастіян навчився таблички множення", 12·30 Сальон. музика, 13·00 Полудневий денник, 13·05 З ринку праці, 13·10 Симф. музика з гр. пл., 15·30 Експорт, 15·35 Екон. вістки, збіж. біржа, 15·45 Година легкої музики джез., спів, 16·45 Лекція франц. мови, 17·00 Театр уяви: Авд.: „Сурабая — мусить піти на дно", 18·00 Мистецьке життя, 18·08 З прогульки до Буркута (фейл.), 18·15 Форт. ресіталь, 18·45 Що читати, 19·00, 19·30 Вок. концерт міш. хору, 19·20 Актуальна балачка, 19·50, 19·56 Спорт. вістки, 20·00 „Катастрофа в Пітагоровій школі", 20·15 Симф. концерт (симф. оркестра, скрипка), 22·45 Три знаки запиту. 23·00 Ком. лет. турніру, 23·10 Легка музика.

БІРЖА.

ГРОШІ

Доляр у Львові у приватних оборотах 5.20—5·20 1/4 зол.

У Варшаві були такі курси: Льондон 26·16, Париж 34·86 1/2, Берлін 209·75, Цюріх 172·55, Амстердам 358·55, Прага 21·99, Італія 45·39, Бельгія 124·12, Нюйорк кабель 5·23 7/8, Нюйорк чеки 5·23 1/4.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ".

„Маслосоюз" повідомляє, що в дні 11. вересня ц. р. з приводу вичікуючої тенденції цін на масло не ставить, а кооперативам платив за:

		льоко Львів.
1 л.	молока	0·14 зол
1 л.	сметани	0·60 „
1 к.	вершків	2·40—2·45 „

Пастеризоване молоко з доставою до дому 1 літра 22 сот.

Тенденція на масло вичікуюча, на молоко і сметану попит оживлений.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

КРАВЕЦЬКА РОБІТНЯ ВАСИЛЯ ХОМИНА перенесена на вул. Домініканську ч. 11 (дім Краєвого Товариства Кредитового). Виконує всякі роботи скоро, солідно й дешево. Для Духовенства реверенди і колоратки. 304 1—5

ІНТЕЛІГЕНТНА, молода, пристійна панна з укінченою середньою школою прийме місце з кавцією в підприємстві, виховательки, або заряд домом. Найрадше у Львові, Перемишлі. Зголошення до Адм. „Діла" під „Вдячна". 297

ФАХІВЕЦЬ українець (-ка) до ведення мех. пральні негайно потрібний. Зголошення з відписом кваліфікацій і описом життя слати до Адмін. „Діла" під „Пральня". 21/80 1—3

ПРИЙМУ на станцію студентки Львівського університету. Зголошення до „Діла" під „Станція". 274 1—1

ГОВОРЯТЬ, що добре білля найдешевше купиш лише безпосередньо у українській фабриці „Пав", Сикстуська 1. Цінники даром. 284 [illegible]

АПЛІКАНТ АДВОКАТСЬКИЙ з трилітньою практикою шукає місця. Зголошення під „Аплікант". 255 1—1

ШКОЛЯРКИ — ШКОЛЯРІ! Ніхто не вшиє Вам так гарно і дешево однострої, як українська швальня спортових, пільних і охоронних одягів при кооперативі „Пласт", Львів, вул. Городецька 95, тел. 26. 120 [illegible]

ВУГОЛЬ. — Калитяк, Байки 14, тел. 18-21 Станиславів, Коцїйова 2. 204 11—[illegible]

ПОТРІБНА жінка, яка розумілаби і занялася кухнею і господарством у старшого священика вдівця. Зголошуватися під адресою: гр. кат. приходство в Хлівчанах п. Лопатин. Пожадана рекомендація від свого священика. [illegible]

ОГОЛОШЕННЯ

АДВОКАТ
Д-р Степан Шухевич
переніс свою канцелярію
у Львові, вул. Сикстуська ч. 58 а
І. поверх. 299 1—3

Красу дають вироби: маг. В. Пальдерського: **Крем „Галина" ч. 1** усуває веснянки, угри, жовті і червоні плями. **Крем „Галина" ч. 2** ідеально плекає церу, усуває зморшки. **Можна дістати в Аптиках і Дрогеріях.** Фабр. Хем. Косм. **„Pharmachemia"**, Бидгощ. Про успіх повищих кремів переконає кожного жива реклама. На Схід. Торгах у Центральнім Павільоні — показують хлопця, в якого половина лиця з веснянками, друга половина **вилікувана кремом „Галина"**. 286 2-[illegible]

Спортовці! Одяг і спортове приладдя першої якости купите тільки в крамницях кооператива **„ПЛАСТ"** Львів, Сикстуська 29, Городецька 95. — тел. 26. [illegible]

ЦІННИК ОГОЛОШЕНЬ У ЩОДЕННИКУ „ДІЛО".

Розмір часопису: 3 текстові шпальти і 4 оголошеневі шпальти.

1 мм одношпальтовий або його місце в рубриці оголошень	зол. 0.35
„ одношпальтовий в тексті і новинках	„ 0·60
„ „ на першій сторінці	„ 0·80

Дрібні оголошення від слова:	
матримоніяльні і приват. кореспонденція по	зол. 0.15
купно, продаж, винаєм і т. п.	„ 0·10
шукаючі праці	„ 0·07
слова товстим друком подвійно.	

Остання сторінка 1/1	зол. 450·—
„ „ 1/2	250·—
„ „ 1/4	130·—
„ „ 1/8	70·—

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок 10.